

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
- b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 73 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Veranderende opvattingen in het jeugdstrafrecht tegen de achtergrond van veranderingen in criminaliteitscijfers onder jongeren

---

1 maximumscore 2

- De Moderne Richting 0

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Volgens de Moderne Richting is de mens niet geheel 'vrij' in het maken van keuzes. Naar de mate waarin de mens onvrij is, is hij ook minder 'schuldig' aan zijn misdrijven. Op grond daarvan is 'de straf' minder legitiem (en ook minder effectief) 1
- Doreleijers stelt voor om het strafrecht aan te passen omdat jongeren niet geheel vrij zijn. Hun keuzemogelijkheden worden immers beperkt doordat hun hersenen nog niet uitontwikkeld zijn. / doordat zij hun emoties niet goed kunnen controleren. / doordat zij zich door leeftijdsgenoten laten leiden 1

2 maximumscore 2

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- De inzichten waar Doreleijers naar verwijst en waar de rechter rekening mee zou moeten houden, betreffen kenmerken van de persoon van de dader. Daarom past het bij daderstrafrecht 1
- Daadstrafrecht koppelt een straf aan een daad, ongeacht de persoon en de omstandigheden. De daad zelf rechtvaardigt een straf 1

3 maximumscore 2

- De afhankelijke variabele is: wel of niet recidiveren 1
- De onafhankelijke variabele is: soort straf / werkstraf of gevangenisstraf 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

- De onderzoekers willen hier meten wat het verschil is in recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen. Dit verschil kun je alleen meten als daders met dezelfde kenmerken worden verdeeld over twee groepen, zodat die twee groepen identiek worden – met als enige verschil de opgelegde straf 1
- Wordt een verschil in recidive geconstateerd tussen beide groepen dan kan dat alleen maar aan de soort straf liggen omdat alle andere kenmerken van beide groepen gelijk zijn. Het onderzoek is dus valide als het verschil in recidive terug te voeren is op de soort straf 1

Opmerking

In de uitleg moeten twee antwoordelementen staan:

- 1 *Om het effect van het soort straf (de onafhankelijke variabele) op recidive (afhankelijke variabele) te meten, moeten andere variabelen (zoals leeftijd, sekse, soort misdrijf) uitgesloten worden.*
- 2 *De onderzoekers weten dan of het onderzoek meet wat de onderzoeker wilde meten, met andere woorden: het onderzoek is valide.*

5 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Het liberalisme heeft een rationeel, individualistisch mensbeeld. / De burger wordt beschouwd als een rationeel handelend wezen 1
  - Burgers streven hun eigenbelang na en het overtreden van de wet wordt minder lonend als de strafmaat hoog is. Volgens deze redenering weerhouden hoge straffen mensen dus van crimineel gedrag 1
- of
- De mens heeft individuele vrijheid en verantwoordelijkheid. / Elk individu heeft keuzevrijheid 1
  - Als een persoon de regels overtreedt dan is hij/zij daarvoor verantwoordelijk en weet hij/zij van tevoren wat de harde gevolgen zijn: straffen. De straffen zijn de gevolgen van persoonlijke keuzen 1

6 maximumscore 2

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Nature-visie. De ontwikkeling van de hersenen is kennelijk bepalend voor het gedrag van mensen (regels 34-40) 1
- Nurture-visie. Maar opvoeding blijft belangrijk bij de ontwikkeling van de hersenen. Van der Helm zegt dat de hersenen van jongeren nog niet uitontwikkeld zijn. Er is dus een mogelijkheid tot gedragsverandering (regels 40-42) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

- Voor het aantal aangehouden verdachten zijn gegevens verzameld van de politiestatistieken.
- Het aantal veroordeelde personen staat in de rechtbankstatistieken.
- Het aantal jongeren dat zegt zich schuldig gemaakt te hebben aan een delict staat in self report onderzoeken / enquêtes onder ouders.

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien één antwoord juist	0

8 maximumscore 3

- De 10- en 11-jarige plegers van delicten kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. (Voor kinderen tot 12 jaar is een speciale aanpak ontwikkeld waarbij de ouders intensief betrokken worden. Zij worden op hun verantwoordelijkheid als ouder aangesproken.)
Voorbeeld van een juiste verklaring:
De kinderen uit deze leeftijdsgroep zijn nog zo jong dat hun gedrag niet henzelf wordt aangerekend. De verantwoordelijkheid voor hun gedrag wordt nog bij hun ouders gelegd. (Eventuele interventies zijn gericht op de ouders en indien nodig wordt bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning aangeboden) 1
- De 12- tot en met 17-jarige plegers van delicten worden behandeld volgens de regels van het jeugdstrafrecht. / Delicten gepleegd door deze groep vallen onder de jeugdrechter.
Voorbeeld van een juiste verklaring:
Deze groep verkeert in een ontwikkelingsfase waarin ze al wel een beetje verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor het eigen gedrag maar nog niet helemaal. / In het jeugdstrafrecht wordt er rekening mee gehouden dat jongeren nog erg kunnen veranderen en dat ervaringen op deze leeftijd grote invloed kunnen hebben op hun latere functioneren 1
- De 18- tot en met 24-jarige plegers van delicten worden behandeld volgens het volwassenenstrafrecht.
Voorbeeld van een juiste verklaring:
Deze groep wordt beschouwd als volwassen en in beginsel geacht volledig verantwoordelijk te zijn voor het eigen gedrag. / Een volwassene is meer dan een jongere aanspreekbaar op zijn gedrag en kan daarvoor in nader te bepalen omvang meer verantwoordelijk worden gehouden dan de jongere 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 6

a Subculturele benadering(en) van criminologie

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Volgens deze benadering zijn Marokkaanse jongvolwassenen niet (volledig) geïntegreerd in de samenleving en krijgen ze te maken met allerlei interventies van instanties in hun privéleven, onheuse bejegeningen en vooroordelen 1
- Aan de hieruit voortvloeiende gevoelens van machteloosheid en afhankelijkheid op individueel niveau kunnen binnen een collectieve subcultuur, verzet en weerspanning ontstaan. Dit verzet tegen de dominante cultuur kan zich uiten in het vertonen van crimineel gedrag 1

Opmerking

Wanneer als antwoord alleen de volgende beschrijving gegeven wordt: "Subculturele benaderingen in de criminologie leggen de nadruk op conflicten tussen de dominante cultuur en (sub)culturen van groepen die daar geen deel van (willen of kunnen) uitmaken", dan mag maar 1 scorepunt worden toegekend.

b De bindingstheorie

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- De bindingstheorie zegt dat mensen weerhouden worden van crimineel gedrag als ze werk hebben, op school zitten of een relatie hebben. Bindingen die ze niet op het spel willen zetten 1
- Relatief veel Marokkaanse jongeren zijn werkloos en maken de school niet af. Jongeren zonder werk of jongeren die niet op school zitten hebben minder te verliezen als zij zich crimineel gaan gedragen 1

c De anomietheorie

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- De anomietheorie stelt dat als er een discrepantie of botsing ontstaat tussen levensdoelen die algemeen als zeer nastrevenswaardig worden gezien (bereiken van materiële welvaart, hoge sociale status) en de beschikbare middelen om deze doelen op legitieme en sociaal aanvaardbare wijze te bereiken dan neemt de kans op criminaliteit toe 1
- Als (groepen) mensen in hun streven naar die levensdoelen worden geblokkeerd – doordat ze bijvoorbeeld werkloos worden vanwege gebrekkige opleiding of discriminatie of doordat ze tot de laagste inkomensgroep behoren – kan die ongelijkheid leiden tot crimineel gedrag om op die manier die materiële doelen wel te bereiken. Voor relatief veel Marokkaanse jongeren geldt dat ze werkloos zijn en weinig inkomen hebben 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Modernisering van de monarchie

10 maximumscore 1

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Een uitgangspunt van de sociaaldemocratische ideologie is democratisering / gelijkheid/gelijkwaardigheid.
- De voorstellen in de regels 3-11 van tekst 6 vergroten de rol / de macht van de Tweede Kamer en dragen daarmee bij aan democratisering van het staatsbestel. / Erfopvolging past niet bij het idee van gelijkwaardigheid.

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen indien beide elementen genoemd worden.

11 maximumscore 2

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Volgens de grondwet is de koning onschendbaar, de minister is verantwoordelijk / zijn alleen de ministers politiek verantwoordelijk voor het regeringsbeleid (ministeriële verantwoordelijkheid) / is de koning staatshoofd met een overwegend ceremoniële rol (Nederland heeft een constitutionele monarchie) 1
- Daarmee voldoet de Nederlandse monarchie aan een kenmerk van de democratische rechtsstaat: 'Niemand kan een bevoegdheid uitoefenen zonder verantwoording schuldig te zijn of zonder dat op uitoefening van de bevoegdheid controle bestaat.' / De machthebbers kunnen ter verantwoording geroepen worden 1

12 maximumscore 4

a en b

Voor vraag 12 moeten altijd 4 scorepunten worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

b

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Nederland heeft een kiesstelsel (het kiesstelsel van evenredige vertegenwoordiging zonder kiesdrempel) waardoor er veel partijen in het parlement zitten en geen enkele partij de meerderheid heeft 1
  - Dat heeft tot gevolg dat (één van de volgende): 1
    - Kamerfracties na de verkiezingen gedwongen worden om met elkaar samen te werken om (meestal) een meerderheidscoalitie te vormen.
    - na de verkiezingen Kamerfracties gedwongen zijn om samen te werken omdat een kabinet (in de praktijk) het vertrouwen dient te hebben van een meerderheid van de Tweede Kamer.
- Het maakt daarbij niet uit wie de (in)formateur wordt of wie de (in)formateur benoemt of aanstelt.

Opgave 3 Waar komt de witte woede vandaan? De ontevredenheid van burgers in de volkswijken

13 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste indicatoren (twee van de volgende):

- Buurtbewoners kennen elkaar niet / weten niet wie naast hen woont.
- Minder buurtbewoners zijn lid van een vereniging.
- Buurtbewoners gaan minder om met hun burens of andere wijkbewoners.
- Buurtbewoners zeggen zich minder verantwoordelijk te voelen voor elkaar.
- Meer buurtbewoners zijn ontevreden over de bevolkingssamenstelling in de wijk.
- Meer buurtbewoners vinden dat mensen in de buurt niet op een prettige manier met elkaar omgaan.
- Meer buurtbewoners vinden dat ze zich niet meer thuis voelen bij de mensen die in deze wijk wonen.

per juiste indicator 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Interview is een geschikt middel voor het verkennen van meningen over vooral gevoelige onderwerpen. / om te achterhalen wat de achtergrond is van de meningen van de respondenten.
- De onderzoekers zullen vaak door willen vragen, wat bij schriftelijke enquêtes niet mogelijk is.
- Interview is een geschikt middel om te gebruiken als vooronderzoek, waardoor de onderzoeker zich kan oriënteren op een bepaald onderwerp.
- Als de onderzoekers een schriftelijke enquête hadden uitgezet, was de respons waarschijnlijk zeer laag geweest.

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- De steekproef – de selectie van 24 mensen – is zeer klein of niet aselekt gekozen 1
- De steekproef is daarom waarschijnlijk niet representatief voor de boze autochtone burgers in de genoemde wijken (de populatie) (en de resultaten kunnen daarom niet gegeneraliseerd worden naar de gehele populatie) 1

16 maximumscore 3

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (drie van de volgende):

- Articulatiefunctie: de respondenten hebben niet het idee dat hun problemen via politieke partijen op de politieke agenda terechtkomen (hoogstens vlak voor verkiezingen).
- Participatiefunctie: de gevestigde politieke partijen zijn (zo blijkt uit de antwoorden van de respondenten) niet in staat de wijkbewoners te motiveren zelf in de politiek te participeren.
- Socialisatiefunctie: de gevestigde politieke partijen zijn niet in staat de negatieve attitudes ten opzichte van de politiek te doorbreken.
- Communicatiefunctie: de boodschap dat politieke partijen opkomen voor de belangen van de buurtbewoners is niet overgekomen bij de respondenten. De respondenten hebben vooral het idee dat politieke partijen opkomen voor zichzelf.
- Aggregatie- of integratiefunctie: de wensen en belangen van de respondenten lijken in de afweging met andere verschillende meningen en belangen in het gedrang te komen. / de wensen en belangen van de respondenten zijn onvoldoende vertaald naar een coherente visie op de samenleving.

per juiste functie met juiste uitleg

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 De ontevredenheid van burgers en de rol van De Telegraaf

17 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden (twee van de volgende) zijn:

- het scheiden van feiten en meningen / streven naar objectiviteit
- hoor en wederhoor toepassen
- checken van nieuws / van de feiten
- meerdere informatiebronnen raadplegen
- juiste weergave van feiten

per juist antwoord

1

18 maximumscore 2

Drie van de volgende antwoorden:

Er mogen in het openbaar geen uitlatingen gedaan worden

- die in strijd zijn met de openbare zeden;
- die aanzetten tot haat of discriminatie;
- die een gevaar opleveren voor de openbare orde;
- die een gevaar opleveren voor de nationale veiligheid;
- die beledigend zijn;
- die opruiend zijn (smaad);
- die aanzetten tot strafbaar gedrag;
- die vallen onder majesteitsschennis;
- die in strijd zijn met de bescherming van de gezondheid;
- die in strijd zijn met het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht.

indien drie juist

2

indien twee juist

1

indien één juist

0

19 maximumscore 3

a

- Met 'mediaframe' wordt bedoeld dat bepaalde nieuwsonderwerpen vanuit een bepaalde invalshoek worden beschreven. / Bij een mediaframe worden gebeurtenissen door journalisten vanuit een bepaald perspectief benaderd en weergegeven

1

b

- Voorbeelden van een juist frame zijn (één van de volgende):
- Het frame dat de Grieken zelf schuldig zijn aan de financiële crisis waarin het land verkeert. / het schuld- of verantwoordelijkheidsframe
- Het frame dat Nederland en de Europese Unie Griekenland niet moeten helpen met financiële steun.
- Het 'corruptieframe', de Grieken worden beschouwd als corrupt.

1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>c</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van een juist gevolg zijn (één van de volgende): 1 – Door het onderwerp vanuit een bepaalde invalshoek te belichten worden het denken en praten over dit onderwerp door de lezers van een krant gestuurd (framingtheorie). – Deze eenzijdige aandacht voor (één kant van) het onderwerp maakt het heel moeilijk om het probleem van een andere kant te zien. – Deze eenzijdige aandacht voor (één kant van) het onderwerp zorgt dat de publieke discussie over dat onderwerp sterk gekleurd of eenzijdig gevoerd wordt. 	
20	<p>maximumscore 2</p> <p>Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Als populaire krant kiest de redactie van <i>De Telegraaf</i> meer voor gebeurtenissen met een hoog ‘human interest’-gehalte (emotie, conflict, identificatie, negatief nieuws) / geeft de redactie veel aandacht aan sensationele zaken die een groot publiek aanspreken 1 • Als kwaliteitskrant biedt het <i>NRC Handelsblad</i> veel beleidsinformatie, achtergrondinformatie en opinie over bijvoorbeeld politiek en buitenlandse economisch-politieke ontwikkelingen. De doelgroep van <i>NRC Handelsblad</i> is de hoogopgeleide Nederlander die daarin geïnteresseerd is 1 	
21	<p>maximumscore 3</p> <p>Uit het antwoord moeten de volgende drie functies blijken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De agendafunctie 1 <p>Voorbeeld van juiste uitleg: De krant zorgt dat de problemen die leven ‘in de onderbuik’ op de (publieke en) politieke agenda komen. Citaten (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – “<i>De Telegraaf</i> is niet de enige krant die onderwerpen op de agenda wil zetten.” (regels 18-20) – “<i>De Telegraaf</i> verstaat de kunst om politici te laten weten wat er leeft onder het volk.” (regels 48-50) • De spreekbuisfunctie 1 <p>Voorbeeld van juiste uitleg: De krant brengt de wensen, eisen en visies van een deel van de bevolking in de openbaarheid. Citaten (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – “... vinden de rol van <i>De Telegraaf</i> als ‘rechts ventiel’ van belang.” (regels 46-48) – “Bakker: ‘<i>De Telegraaf</i> verstaat de kunst om politici te laten weten wat er leeft onder het volk.’” (regels 48-50) – “Geen enkele krant heeft de thermometer zo diep in de billen van de samenleving als <i>De Telegraaf</i>.” (regels 40-43) 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- De commentaar- en/of opiniërende functie 1
 Voorbeeld van juiste uitleg:
 In de berichtgeving van de krant over Griekenland klinkt kritisch commentaar door op politieke besluiten om bijvoorbeeld Griekenland financieel te steunen. De krant levert daardoor een bijdrage aan het publieke debat.
 Citaten (één van de volgende):
  - “De Telegraaf is weer bezig aan een politieke campagne, dit keer tegen de ‘luie Grieken’.” (regels 1-3)
  - “De Telegraaf is als het koffiehuis, waar gekankerd wordt op de politiek.” (regels 34-35)

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen als zowel de functie als het citaat juist is.

22 maximumscore 4

Manieren waarop de overheid de pluriformiteit en diversiteit van kranten waarborgt:

- De Mededingingswet 1
- Uitleg: Deze wet zorgt ervoor dat concentraties van ondernemingen – dus ook krantenconcerns – verboden kunnen worden. Dit voorkomt persconcentratie en monopolievorming wat een verschraving van het media-aanbod tot gevolg kan hebben en daarmee een aantasting van de pluriformiteit. (Het toezicht op naleving van de wet is opgedragen aan de Nederlandse Mededingingsautoriteit - NMa -) 1
- Het Stimuleringsfonds voor de Pers 1
- Uitleg: Dit fonds bestaat voor de bescherming van de pluriformiteit van de pers. Het fonds kan steun geven aan dagbladen, opinietijdschriften en nieuwsbladen als deze in financiële problemen raken 1

23 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Marktgerichtheid betekent dat er op de krantenmarkt sprake is van vraag en aanbod: vraag naar de diverse soorten informatie/kranten en daarom zullen er verschillende mediabedrijven zijn die met een aanbod van kranten komen die uitgaan van de interesse en behoefte van een bepaald lezerspubliek. / Door marktgerichtheid zullen mediabedrijven zoeken naar gaten in de markt voor bepaalde doelgroepen. Mediabedrijven kunnen dan komen met nieuwe (dag)bladen of extra katernen in bestaande dagbladen. Op die manier draagt marktwerking bij aan diversiteit en pluriformiteit van de pers.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 De eurocrisis

24 maximumscore 4

Het postklassieke beeld van de internationale orde.

In de uitleg dienen twee kenmerken van het postklassieke beeld van de internationale orde te staan en een juiste koppeling aan een gegeven uit de tekst.

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- 1 Het gedrag van staten wordt beïnvloed door internationale economische processen (globalisering).
Juiste koppeling aan een gegeven uit de tekst:
  - eenwording van de Europese bankenmarkt door Europese regelgeving.
- 2 Het gedrag van staten is afhankelijk van internationale organisaties.
Juiste koppeling aan een gegeven uit de tekst (één van de volgende):
  - initiërende rol van banken in het proces van Europese beleidswijziging.
  - toenemende macht van banken op overheden.
- 3 Samenwerking tussen staten is nodig om grensoverschrijdende kwesties aan te pakken of internationale problemen het hoofd te bieden.
Juiste koppeling aan een gegeven uit de tekst:
  - Samenwerking van Europese overheden via Europese instituties om een Europese kapitaalmarkt te creëren.
- 4 Samenwerking tussen staten is nodig vanwege de toenemende internationale interdependentie.
Juiste koppeling aan een gegeven uit de tekst (één van de volgende):
  - Overheden staan garant voor banken die internationaal opereren en staan daardoor bloot aan grote risico's als banken in de problemen komen.
  - Internationaal toezicht op banken via EU-instellingen is nodig om risico's te verkleinen.

per juist kenmerk van het postklassieke beeld	1
voor een juiste koppeling aan een gegeven uit de tekst	1

Vraag	Antwoord	Scores
25	<p>maximumscore 6</p> <p>Standpunt 1 van het CDA</p> <p>politieke ideologie: confessionalisme/christendemocratie</p> <p>De volgende twee uitgangspunten/kenmerken met uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gespreide verantwoordelijkheid (subsidiariteitsbeginsel) <p>Voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <p>Het beginsel van de gespreide verantwoordelijkheid is te herkennen: “We regelen zelf wat we als Nederland zelf het beste kunnen doen.”</p> <p>Het is het beste maatschappelijke groeperingen – in dit geval de lidstaten – zelf de verantwoordelijkheid te geven (te laten nemen) om problemen op te lossen. Alleen daar waar problemen effectiever kunnen worden aangepakt op supranationaal niveau moet dat ook gebeuren</p> • (christelijke) waarden zoals naastenliefde/verantwoordelijkheid / zorgzame samenleving of uitgangspunten als harmonie en samenwerking <p>Voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <p>Het CDA ziet Europa niet alleen als een economische gemeenschap, maar ook als een waardengemeenschap. De lidstaten delen met elkaar waarden die behoren bij een democratische rechtsstaat als bijvoorbeeld vrijheid van meningsuiting, bescherming van minderheden / Het CDA hecht aan kleinschalige gemeenschappen. Belangrijke uitgangspunten of waarden van het CDA zoals zorgzame samenleving /harmonie/naastenliefde/verantwoordelijkheid komen goed tot recht in kleinschalige gemeenschappen</p> <p>Standpunt 2 van de PVV</p> <p>politieke houding: populisme</p> <p>De volgende twee uitgangspunten/kenmerken met uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beroep op eenheid van het land en vaderlandsliefde / nationalisme <p>Voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <p>De PVV wil dat de beslissingsbevoegdheid blijft bij het nationale parlement en legt daarmee de nadruk op ‘het Nederlands belang’</p> • de grotere rol die de wil van het volk zou moeten spelen in de politiek <p>Voorbeeld van een juiste uitleg is:</p> <p>De leus van de PVV “Wij willen ons geld terug” refereert aan de wensen van het publiek om geen miljarden euro’s te besteden aan de EU</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Standpunt 3 van SP

politieke ideologie: socialisme

De volgende twee uitgangspunten/kenmerken met uitleg:

- actieve rol van de overheid (en EU) om sociale ongelijkheid tegen te gaan

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

De SP wil een 'sociaal Europa' en bekritiseert 'neoliberale maatregelen van Brussel die de verzorgingsstaat aantasten en de lonen verlagen'.

Dit zijn voorbeelden van standpunten om sociale ongelijkheid te bestrijden. Om deze maatregelen te realiseren is een actieve overheid nodig

1

- dominantie van de vrije markt beperken door te streven naar behoud van de verzorgingsstaat / opkomen voor belangen van werknemers

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

De partij wil 'wel Europese samenwerking om het casinokapitalisme te bestrijden' of de partij levert kritiek op 'neoliberale maatregelen van Brussel die hebben geleid tot het ondermijnen van de verzorgingsstaat'. Deze wens of kritiek is een directe vertaling van het uitgangspunt om dominantie van de vrije markt te beteugelen en te streven naar behoud van de verzorgingsstaat. / De partij wil een 'sociaal Europa' en 'geen neerwaartse druk op lonen en arbeidsvoorwaarden' als gevolg van het beleid van de EU. De SP komt met dit standpunt op voor de werknemersbelangen

1

Opmerking

Alleen voor een juiste koppeling tussen standpunt en politieke partij met overeenkomende ideologie/houding en twee uitgangspunten of kenmerken met een uitleg, 2 scorepunten toekennen.

26 maximumscore 3

a

Antwoordelementen die in het antwoord dienen te staan:

Het dilemma van collectieve actie:

- Staten zullen geneigd zijn de voorkeur te geven aan hun kortetermijnbelangen boven gemeenschappelijke langetermijnbelangen. Het langetermijndoel of het collectief doel is zorgen voor stabiliteit van de euro
- Uitleg (één van de volgende):
- Staten hebben een voorkeur voor de kortetermijnbelangen omdat het lonender is weinig of niet bij te dragen aan een gemeenschappelijk doel of een afspraak te ontduiken (freerider gedrag). Staten kunnen immers meeprofiten van het goede gedrag van andere staten; er staan geen sancties op naleving van afspraken of de verplichting een bijdrage te leveren.

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Voor het realiseren van het collectief doel zoals de stabiliteit van de euro dient elke lidstaat offers te brengen zoals bezuinigen doorvoeren of financiële bijdrage leveren aan het Europees Noodfonds. Dit druist in tegen de belangen van de landen op korte termijn.

b

Oplossing:

- Essentieel bij het oplossen van het dilemma van collectieve actie is dat de naleving van afspraken toevertrouwd is aan een onafhankelijke (in de zin van supranationaal, onafhankelijk ten opzichte van de lidstaten) autoriteit die bovendien sancties (boetes) mag opleggen

1

Opmerking

*Landen die deel uitmaken van de Economische Monetaire Unie (EMU) moeten voldoen aan begrotingseisen, maar op overtreding daarvan staat geen sanctie. Oplossing: lidstaten moeten **akkoord gaan met strafmaatregelen** indien de lidstaten zich niet houden aan de regels van de EMU. De Europese Commissie of een **andere autoriteit moet toezien op de naleving van de afspraken en geeft boetes aan landen die zich niet aan de afspraken houden.***

27 maximumscore 2

- Bij intergouvernementele besluitvorming in de Raad komen besluiten alleen tot stand als geen lidstaat tegen het besluit stemt. Een lidstaat kan dus beslissingen tegenhouden.
Intergouvernementele besluitvorming in de Raad van de Europese Unie (de Raad) vindt plaats op een aantal terreinen zoals bijvoorbeeld (één van de volgende):
  - toetreding nieuwe lidstaat
  - aanpak van de eurocrisis / toezicht op financiële instellingen
  - het buitenlands- en veiligheidsbeleid
  - onderwijs / cultuur
  - sociale zekerheid
  - begroting van de EU
  - belastingen

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Bij supranationale besluitvorming worden beslissingen in de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen genomen. Ministers/Landen die tegen stemmen dienen toch het besluit uit te voeren. Dit is bij uitstek supranationaal.

Supranationale besluitvorming in de Raad van de Europese Unie (de Raad) vindt plaats op een aantal terreinen zoals bijvoorbeeld (één van de volgende):

1

- vrij verkeer van goederen en diensten
- toetreding van een niet-euroland tot de eurozone
- landbouw/milieu/visserij
- consumentenbescherming
- handelsakkoorden
- vervoer
- asiel- en immigratiebeleid
- ontwikkelingssamenwerking

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen als zowel de betekenis van de wijze van besluitvorming als het voorbeeld voor het beleidsterrein juist is.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- De Commissie heeft het recht van initiatief in het Europese beleidsproces.
Uitleg:
Lidstaten hebben dus voortdurend te maken met nieuwe Europese regelgeving. De Commissie heeft namelijk het recht om voorstellen voor nieuwe regelgeving te ontwikkelen en in te dienen bij de Raad (en het Europees Parlement).
- De Commissie is op Europees niveau de belangrijkste uitvoeringsinstantie.
Uitleg:
De Commissie zorgt ervoor dat de lidstaten de aangenomen Europese regels uitvoeren.
- De Commissie is verantwoordelijk voor de handhaving van de Europese regels.
Uitleg:
Houden de lidstaten zich niet aan regels of voeren zij deze niet uit dan dreigt de Commissie met boetes of kan een land aanklagen bij het Europese Hof van Justitie. / De Commissie kan een juridische procedure starten tegen lidstaten die Europese regelgeving niet tijdig of niet correct implementeren.
- De Commissie vertegenwoordigt de Europese Unie op mondiaal niveau (als waarnemer bij top G20). / De Commissie is verantwoordelijk voor de externe betrekkingen van de EU op het gebied van handel en ontwikkelingssamenwerking.
Uitleg:
De machtspositie van de Commissie in de internationale betrekkingen is daardoor groter dan menig lidstaat.

per juiste bevoegdheid met juiste uitleg

1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1 De Gelderlander. (2009, 9 mei). Apart strafrecht oudere jeugd.
- tekst 2 naar: Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerta, P. en Tollenaar, N. (2009). Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen. Tijdschrift voor Criminologie.
- tekst 3 Helm, P. van der. Jonge boefjes moet je opvoeden, niet straffen. Geraadpleegd 11 juli 2011 via <http://www.socialevraagstukken.nl>
- tekst 4 Minder criminaliteit onder jongeren. Geraadpleegd 31 mei 2011 via <http://www.rijksoverheid.nl>.
- tekst 5 Meer schooluitval en criminaliteit bij Marokkaanse jongeren. Geraadpleegd 27 oktober 2010 via <http://www.destadutrecht.nl/misdaad/nieuws>.
- tekst 6 naar: Meijer, R. (2011, 26 augustus). PvdA wil rol koning Willem IV sterk inperken. De Volkskrant.
- tekst 7 naar: Gruijter, M. de, Smits van Waesberghe, E. (2010), auteurs van het Verwey-Jonker Instituut. Een vreemde in eigen land; Boze autochtone burgers over nieuwe Nederlanders en de overheid. Kennislink. Geraadpleegd juni 2011 via <http://www.kennislink.nl/publicaties/een-vreemde-in-eigen-land>.
- tekst 8 naar: Beemsterboer, T., Heck W. (2011, 31 mei). De Telegraaf is de campagnekrant voor woedend Nederland. NRC Handelsblad. (ingekorte versie).
- tekst 9 Mügge, D. (pp. 39-58, ingekorte versie). Europese integratie en de crisis. Blom J. (Red.). De kredietcrisis: een politiek-economisch perspectief. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- tekst 10 standpunt 1: bron: Verkiezingsprogramma CDA, juni 2012.
standpunt 2: website PVV standpunten Europa. Geraadpleegd juni 2012.
standpunt 3: bron: SP Dossier Eurocrisis. Geraadpleegd juli 2012 via <http://www.sp.nl/dossier/eurocrisis.html>.